

Četrdeset godina od formiranja Prve armijske grupe NOV i POJ

General-pukovnik
MILAN BJELOGRLIĆ

Formiranje Prve armijske grupe – značajna faza u razvoju naših oružanih snaga

*Referat povodom obeležavanja 40-godišnjice formiranja
Prve armijske grupe NOV i POJ, održan u Domu
JNA Topčider 14. septembra 1984. godine.*

Svako okupljanje povodom značajnih jubileja iz naše slobodarske i revolucionarne prošlosti, poput današnjeg, izraz je poštovanja prema palim drugovima i ponosa na izvojevanu tekovinu revolucije, koje su otvorile široke puteve za miran, bezbjedan i srećan život naših naroda i narodnosti u jugoslovenskoj socijalističkoj samoupravnoj zajednici.

Ovi susreti nas, isto tako, vraćaju na istorijska izvorišta da bi se na njima nadahnjivali i inspirisali za borbenije i odgovornije savlađivanje teškoća koje se javljaju i bolje usmjeravanje unutrašnjih tokova radi uspješnijeg kretanja našeg društva ka trajnim revolucionarnim ciljevima. Na ta izvorišta se vraćamo i radi toga što znamo da su putevi do tih ciljeva složeni i da najviše sigurnih pouka za savremenu praksu možemo crpsti upravo iz onoga što se neposredno iskusilo i doživjelo. A to je, u našem slučaju, sopstvena, posebno nedavna prošlost. Ona je, kao što se zna, bogata tim izvorištima i poukama. I mi se, slijedeći osvjedočene stavove naše partije

i djelo Josipa Broza Tita, stalno koristimo tim iskustvima u svom revolucionarnom kretanju naprijed. U tom okviru, i Prva armijska grupa, čije se istorijske misije s ponosom sjećamo, uzoran je primjer za savremenu vojno-političku misao i praksu, posebno kako se shvata i ostvaruje revolucionarna zamisao Vrhovnog komandanta na strategijskom planu sa trajnim vrijednostima međunarodnog i unutrašnjeg karaktera i značaja.

Prva armijska grupa formirana je 15. septembra 1944. godine odlukom vrhovnog komandanta maršala Tita. Taj datum spada u najznačajnije datume narodnooslobodilačkog rata, posebno u razvoju naših oružanih snaga, jer on označava početak procesa stvaranja najkrupnijih vojnih sastava, operativno-strategijskog nivoa. Može se reći da Prva armijska grupa predstavlja preteču formiranja armija koje će sa Ratnim vazduhoplovstvom i Ratnom mornaricom činiti udarnu moć pobjedonosne Jugoslovenske armije. U sastavu Prve armijske grupe borilo se devet elitnih divizija, sastavljenih od 30 proslavljenih proleterskih i udarnih brigada, čije zastave i danas simbolišu ratnu slavu i riješenost mladih naraštaja da brane i odbrane miran razvoj naše domovine.

Titova strategijska zamisao o daljem vodenju oružane borbe na jugoslovenskom ratištu

U to vrijeme, ljeta 1944. godine, prateći i cijeneći razvoj događaja na svjetskim ratištima, posebno na našem, Vrhovni komandant je predviđao:

— da će Crvena armija uskoro izbiti na zapadne granice SSSR-a, što će dovesti do prenošenja operacija i na teritorije nekih nama susjednih zemalja i do njihovog izbacivanja iz rata, kao tadašnjih saveznika Hitlerove Njemačke i da će doći do uspostavljanja sadejstva snaga NOV i POJ sa jedinicama Crvene armije;

— da će armija carske fašističke Bugarske nastojati da se sa jugoistočnog dijela naše teritorije izvuče nekažnjeno za zločine počinjene u toku trogodišnje okupacije, naročito u Srbiji i Makedoniji;

— da će snage zapadnih saveznika na frontu u Italiji brže napredovati poslije zauzimanja Rima (4. juna), posebno poslije iskrcavanja njihovih snaga u Normandiji i do otvaranja drugog fronta u Evropi;

— da će, s obzirom na takav razvoj situacije, njemačke snage sa jugoistoka Evrope (oko 350.000 vojnika) pokušati izvlačenje preko naše teritorije, naročito vardarsko-moravskim i nišavskim komunikacijskim pravcima, i da to po svaku cijenu treba spriječiti;

— da treba dokraja razbiti sve kvislinške snage (četnike, ljotićevce, nedićevce i baliste) i da se operativne grupacije pod komandom Vrhovnog štaba NOV i POJ spoje sa našim jakim snagama u Srbiji, posebno u Toplici, Jablanici i Šumadiji;

— da u takvoj situaciji jugoslovensko ratište, koje je bilo samostalno i kompleksno, dobija još veći značaj za sve zaraćene strane, jer će Hitler odlučno težiti da, izvlačenjem snaga sa juga, skрати frontove i organizuje snažnu odbranu na daljim prilazima Njemačkoj, preko Jugoslavije, do proizvodnje »novog oružja«, kojim je prijetio, ili do izbijanja priželjkivanog sukoba među saveznicima. Stoga je Hitler od svojih komandanata energično zahtijevao kontrolu jugoslovenskog prostora po svaku cijenu, s težištem na njegovom istočnom dijelu;

— da se do susreta sa armijama istočnih i zapadnih saveznika na našim granicama, nastavi sa ofanzivnim dejstvima za oslobađanje preostalog dijela naše zemlje, radi obrazovanja neprekidnog jugoslovenskog fronta od Mađarske do Jadrana, kao južnog luka strategijskog okruženja Hitlerovih armija u Evropi.

Cijeneći tako opštu i posebnu situaciju i predviđajući takav razvoj događaja, Vrhovni komandant je odlučio da pojača ofanzivna dejstva na cijelom našem prostoru, a da strategijsko težište oružane borbe pomjeri na istočni dio jugoslovenskog ratišta. Da bi se ostvarila ta ideja trebalo je stvoriti snažan operativno-strategijski sastav za izvođenje predstojećih operacija na istočnom dijelu naše teritorije sa jasno određenim strategijskim ciljem. Radi toga je bilo neophodno i sve snage određene za taj zadatak staviti pod jedinstvenu komandu.

Stvaranje privremenih operativnih sastava bila je praksa koju je Vrhovni komandant primjenjivao tokom cijelog rata, kad god je

trebalo usmjeriti odgovarajuće, jake snage ka jedinstvenom cilju, kao što su: pohod grupe brigada u ljeto 1942. godine sa Zelengore ka Bosanskoj krajini, formiranje grupe brigada za oslobođenje Bihaća pred Prvo zasjedanje AVNOJ-a, stvaranje Operativne grupe divizija pod neposrednom komandom Vrhovnog komandanta u bitkama na Neretvi i Sutjesci i dr. To iskustvo će Vrhovni komandant primjenjivati i kasnije, u mostarskoj i sarajevskoj operaciji, čime će još više naglasiti značaj jedinstvenog komandovanja svim snagama angažovanim po jedinstvenom planu, u jedinstvenoj zoni borbenih dejstava, usmjerenih ka jedinstvenom cilju i sa jedinstvenim zadatkom.

Radi realizacije strategijske ideje Vrhovnog komandanta, prikupljene su naše vrlo jake snage na prostoru Crne Gore, Sandžaka i istočne Bosne. One su svrstane u tri prostorno odvojene operativne grupacije, koje su imale zadatak da u određeno vrijeme, na više pravaca i na širokom frontu, prodiru ka istoku i sjeveroistoku, prenošeći težište borbenih dejstava u Srbiju i povezujući se sa našim snagama na tom prostoru. U vezi sa tim realizovani su zadaci, prema sledećem:

— Operativna grupa divizija, sastava: 2. proleterska, 5. krajiška i 17. istočnobosanska divizija, otpočela je krajem jula nastupanje sa prostora Berana ka Kopaoniku. Na širokom frontu, forsirala je rijeku Ibar i poslije žestokih borbi izbila na Kopaonik, što je bio početak realizacije plana Vrhovnog komandanta o prenošenju težišta operacija u Srbiju. Ona je na Kopaoniku zadala težak udarac tada najjačim i najbrojnim četničkim snagama od koga se više nisu mogle oporaviti. Oslobođeni su Brus, Aleksandrovac, Razbojna i uspostavljena je veza sa divizijama pod komandom Glavnog štaba Srbije;

— jedinice Glavnog štaba Srbije (21, 22, 23, 24. i 25, a uskoro i 45, 46. i 47. divizija) u toku avgusta, oslobodile su jugoistočnu Srbiju a spriječavale su i saobraćaj na južnomoravskim i nišavskim komunikacijama. Vezivanjem za sebe jakih okupatorsko-kvislinških jedinica olakšavale su dejstva Operativnoj grupi divizija;

— Prvi proleterski korpus, sastava: 1. proleterska i 6. lička proleterska divizija, u žestokim borbama, od Drvara do Zlatibora, protiv

Nijemaca, Bugara i četnika, potpuno je izvršio svoj zadatak prema odluci Vrhovnog komandanta, i razbivši nekoliko četničkih korpusa na Jelovoj Gori, u rejonu Požege i Valjeva, početkom septembra izbio je na liniju Arilje — Požega — Kremna — Mokra gora;

— Dvanaesti udarni vojvođanski korpus, u čijem sastavu su bile 16. i 36. vojvođanska, a kasnije i 11. krajiška i 28. slavonska divizija, poslije izuzetno napornih marševa i teških borbi, izbio je početkom septembra na planine Taru i Povlen, a 11. i 28. divizija na donju Drinu, i uspostavio kontakt desno sa 1. proleterskim korpusom.

Prvih dana septembra Operativna grupa divizija, Prvi proleterski i Dvanaesti udarni korpus duboko su prodrli na teritoriju Srbije. Uspješnom prodoru tih snaga u zapadnu Srbiju i Šumadiju sadejstvovala su i partizanske jedinice iz rejona Rudnika, Venčaca, Bukulje i Kosmaja — Druga šumadijska brigada, Prvi šumadijski i Kosmajski NOP odred, jačine oko 4.000 naoružanih boraca. Tako su se naše jake snage ponovo našle na teritoriji Užičke Republike, kako se u jesen 1941. godine zvala oslobođena teritorija zapadne Srbije i Šumadije, i srele sa narodom Srbije koji se 1941. godine odlučno odayvao na poziv KPJ i druga Tita i ponio svoju istorijsku odgovornost, izdržao svu surovost i odmazde fašističkog okupatora i stravične zločine četnika, ljotićevaca, nedićevaca, balista i ostalih izdajnika. Tako je slobodarski srpski narod potvrdio Titovu ocjenu da narod Srbije nema nikakve veze sa politikom kralja, dinastije, velikosrpske buržoazije i izdajničke vlade, i da se svojom borbom čvrsto opredijelio i izborio za novu Jugoslaviju i svoje mjesto u njoj. Stanovništvo sela i gradova dočekivalo je s puno ljubavi i pažnje naše jedinice i pružalo im svestranu pomoć. Djevojke i mladići, radnici i seljaci masovno su odlazili u proleterske i udarne brigade, pa je naša vojska neprekidno brojčano narastala i jačala. Tako je otpočela velika bitka za konačno oslobođenje Srbije i glavnog grada Jugoslavije — Beograda, gdje je, 4. jula 1941. godine, donesena najdalekosežnija odluka — odluka o oružanom ustanku naroda i narodnosti Jugoslavije. Ostvarivala se Titova vizija i poruka vijećnicima Drugog zasjedanja AVNOJ-a, data u Jajcu godinu dana ranije — »Doviđenja drugovi u slobodnom Beogradu gdje ćemo održati naše treće zasjedanje.«

Posebnu simboliku predstavljalo je oslobođenje istorijskih Stolica, što je podsjećalo na savjetovanje i donesene odluke 26. septembra ratne 1941. godine, za koje je drug Tito rekao da je jedno od naših najznačajnijih savjetovanja, čije zaključke je potvrdilo trogodišnje ratovanje. Stolice su bile opštejugoslovenski skup, u tada raskomadanoj Jugoslaviji, na kome je zaključeno da samo jedinstveni možemo opstati i ostvariti dalekosežne ciljeve radi kojih se 1941. godine i krenulo u oružanu borbu i revoluciju.

Usmjeravajući dalja dejstva naših snaga, drug Tito je insistirao da se što prije ovlada »strategijskom gredom«: Rudnik — Suvobor — Maljen — Sokolska planina — Cer, i da to bude osnova za dalje uspješno prodiranje ka Beogradu. Da bi se taj cilj realizovao predvidio je da se Operativna grupa divizija, Prvi proleterski i Dvanaesti udarni korpus, glavnim snagama usmjere ka Beogradu, a da dio snaga Glavnog štaba Srbije — Četrnaesti korpus (sastava: 2. proleterska, 22. i 24. a kasnije odlaskom 2. proleterske, još i 46. i 47. srpska divizija) prodire istočnim dijelom Srbije prema Dunavu i jugoslovensko-bugarskoj granici, radi potpunog obezbjeđenja tog prostora i uspostavljanja borbenog kontakta sa jedinicama Crvene armije, a Trinaesti korpus (sastava: 23, 24. i 45. srpska divizija) oslobodi južnu Srbiju i zajedno sa ostalim našim snagama spriječi izvlačenje njemačkih jedinica na sjever, prema Dunavu i Beogradu.

Na svim pravcima nastupanja naših divizija razvile su se žestoke borbe, jer su Nijemci čvrsto riješili da sačuvaju kontrolu nad tim dijelom jugoslovenskog prostora i izvuku svoje snage sa juga da bi uspostavili front na liniji: Dunav — Velika Morava — Zapadna Morava, spriječavajući prodor naših i sovjetskih snaga ka Beogradu i Panonskoj niziji.

Vođene visokim borbenim moralom i umješnom komandom jedinice NOVJ slomile su sve neprijateljske otpore. Polovinom septembra, snage orijentisane ka Beogradu izbile su na liniju: Rudnik — Suvobor — Maljen — Povlen — Medvednik, čime je zajedno sa snagama Glavnog štaba Srbije uspostavljen jedinstven front od Vlasine do Loznice. Time su stvoreni uslovi za operaciju ka Beogradu, u

kojoj će se naše divizije, u sastavu Prve armijske grupe,¹ počev od 15. septembra, boriti pod jedinstvenom operativno-strategijskom komandom na čelu sa Pekom Dapčevićem, komandantom, Mijalkom Todorovićem, političkim komesarom i Savom Drljevićem, načelnikom štaba.

U takvoj situaciji Komanda Prve armijske grupe odlučila je da lijevim krilom svojih snaga (12. udarni korpus pod komandom Danila Lekića) prodire kroz zapadnu Srbiju ka rijeci Savi, a desnim (1. proleterski korpus) ka Kosmaju, svijajući pri tom oba krila ka Beogradu, radi njegovog oslobođenja.

Uporedo s tim, jedinice Glavnog štaba Srbije, pod komandom Koče Popovića, političkog komesara Milosava Milosavljevića i načelnika štaba Rudolfa Primorca, uspješno su dejsstvovala u svojim operacijskim zonama i to: divizije Četrnaestog korpusa, pod komandom Radivoja Jovanovića-Bradonje, u Timočkoj krajini oslobodile su Knjaževac, Zaječar i Negotin, i izbile na Dunav gdje je uspostavljen borbeni kontakt dviju savezničkih armija — sovjetske i jugoslovenske; u južnoj Srbiji divizije Trinaestog korpusa, sa komandantom Ljubom Vučkovićem, proširile su slobodnu teritoriju i, vršeći snažan pritisak na komunikacije u dolini južne Morave, prisilile Nijemce da mijenjaju pravac izvlačenja sa juga pomjeranjem ka dolini Ibra i dalje preko Višegrada ka Sarajevu i dolini rijeke Bosne, pri čemu su bili izloženi snažnim dejstvima 37. sandžačke divizije, i ostalih naših snaga na tom prostoru.

Prelasku jedinica Crvene armije na našu teritoriju prethodio je jugoslovensko-sovjetski sporazum kojim je usaglašeno da Crvena armija može prenijeti operacije na sjeveroistočni dio jugoslovenskog ratišta i izvoditi ih u sadejstvu sa jedinicama Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. U zajedničkom kominikeu, pored ostalog, rečeno je da se sovjetska strana »obratiła Nacionalnom komitetu oslobođenja Jugoslavije i Vrhovnom štabu NOV i POJ s molbom da daju pristanak za privremeni ulazak sovjetskih trupa na jugoslovensku teritoriju koja graniči sa Mađarskom.«²

¹ U sastav Prve armijske grupe ušli su Prvi proleterski i Dvanaesti udarni korpus.

² Petar Višnjić: *Operacije za oslobođenje Srbije*, Vojnoistorijski institut, Beograd 1972, str. 201.

Prema tom sporazumu, krajem septembra, jedinice Trećeg i dije-
lovi Drugog ukrajinskog fronta počele su da prelaze jugoslovensko-
-bugarsku granicu na širem prostoru Timočke krajine i jugosloven-
sko-rumunsku granicu u Banatu. Pri tom je došlo do susreta save-
zničkih armija poslije više od tri godine strahovitih ratnih napora,
u kojima je Crvena armija nosila glavni teret rata protiv fašističke
koalicije, a NOVJ vlastitim snagama oslobađala svoju zemlju i u toku
cijelog rata bila glavna snaga antihitlerovske koalicije u porobljenoj
Evropi, vezujući na svome ratištu od 30 do 45 neprijateljskih di-
vizija.

U vrijeme tog obostrano željenog susreta, od naših ukupnih snaga,
na teritoriji Srbije borilo se 19 naših divizija, više samostalnih bri-
gada i partizanskih odreda. Zatim su otpočele pripreme za zajedni-
čka dejstva radi oslobađanja Beograda.

*Uspjehom u beogradskoj operaciji stvoreni su povoljni
politički i vojni uslovi za završne operacije
za konačno oslobođenje zemlje*

Prije početka beogradske operacije u sastav Prvog proleterskog
korpusa, pored 1. i 6. proleterske divizije, ušle su i divizije dotada-
šnje Operativne grupe divizija — 5, 17. i 21. udarna divizija, a u
sastav Dvanaestog udarnog korpusa, osim 16. i 36. još i 11. i 28.
udarna divizija.

Bitku za oslobođenje Beograda Prva armijska grupa je vodila
u sadejstvu sa Četvrtim gardijskim mehanizovanim korpusom,³ pod
komandom generala Ždanova, iz sastava Trećeg ukrajinskog fronta,
kojim su komandovali maršal Tolbuhin (komandant) i maršal Birjuzov
(načelnik štaba). Bitka za Beograd počela je jedanaestog, a pobjedono-
sno se završila 20. oktobra 1944. godine. U komandovanju jedinicama
Prve armijske grupe, na svim nivoima, ispoljile su se najbolje osobine
naših komandi: izvanredna odgovornost, odlučnost, upornost, umješ-
nost, inicijativa i shvatanje vremena i značaja u kome se operacija iz-

³ Četvrti gardijski mehanizovani korpus bio je sastava: 36. tenkovska
brigada, 13. i 15. mehanizovana brigada i jedinice podrške.

vodila uz neviđenu moralnu snagu koju je KPJ ulivala u sve naše jedinice i njihove komandne sastave. Operativni i taktički postupci jedinica bili su u srazmjeri sa sopstvenom snagom i snagom protivnika, U borbama za Beograd učestvovali su borci — sinovi i kćeri svih naših naroda i narodnosti. Beograđani, posebno beogradska omladina, nisu čekali naše jedinice i jedinice Crvene armije skrštenih ruku, već su borbom iznutra sadejstvovali našim snagama na način dostojan slobodarske i revolucionarne prošlosti svoga grada. Oslobođenjem Beograda propao je plan njemačke vrhovne komande da stabilizuje front u Srbiji. Na ulicama slobodarskog i revolucionarnog Beograda zavladao je slavlje, jer je oslobođen grad koji je zbog otpora Trojnom paktu, 27. marta, zločinački bombardovan 6. aprila 1941. godine. Radovao se grad čiji su građani i omladina pokazali besprimjerno herojstvo tokom okupacije u borbi protiv okupatora i kvislinga, koje nije zaplašio ni Banjički logor, ni »Sajmište«, ni stratište u Jajincima u kojima je ubijeno preko 80.000 rodoljuba. U toj istorijskoj bici za oslobođenje Beograda poginulo je oko 3.000 naših boraca i starješina i oko 960 vojnika i oficira Crvene armije, dok su njemački gubici bili oko 15.000 poginulih i oko 9.000 zarobljenih vojnika i oficira.⁴ U toj velikoj bici prolivena je krv sovjetskih i jugoslovenskih boraca, čime je, u ognju rata, još jednom iskazano čvrsto prijateljstvo i borbeno drugarstvo naših naroda.

U oslobođenom Beogradu, 27. oktobra 1944. godine, drug Tito je rekao: »Beograd, naš glavni grad Jugoslavije, tek odsada zaista postaje glavni grad svih Jugoslavena, grad koji će voljeti svi narodi Jugoslavije, grad za koji su prolivali krv svi sinovi Jugoslavije. Oдавде, iz Beograda, treba da zrače one ideje vodilje koje su nas nosile kroz ove teške dane — ideje bratstva i jedinstva i ideja velike i srećnije Jugoslavije.«⁵

Poslije slamanja njemačke grupacije, koja se od Smedereva probijala ispod Avale, i oslobođenja Beograda, Prva armijska grupa prenijela je dejstva u Srem, odakle se Dvanaesti udarni korpus odvojio

⁴ *Vojna enciklopedija*, drugo izdanje, knj. 1, str. 577.

⁵ Josip Broz Tito, *Opštenarodna odbrana i društvena samozaštita*, grupa izdavača, Sarajevo 1980, str. 272.

i usmjerio svoja dejstva preko Bačke ka Baranji i Dravi, gdje je kasnije činio osnovu za stvaranje naše Treće armije (01. 01. 1945).

Prvi proleterski korpus uspješno je nastavio borbena dejstva kroz Srem i izbio pred njemačke utvrđene položaje na liniji: Sotin — Grabovo — Oriolik — Otok, gdje će se kasnije obrazovati višemjesečni sremski front. Ovaj proslavljeni korpus izrašće u Prvu armiju (01. 01. 1945) koja će kasnije probiti sremski front i, preko Zagreba, pobjedonosno izbiti na sjeverozapadne granice naše zemlje.

Danas kada se podsjećamo na istorijsku misiju i borbena dejstva Prve armijske grupe, želim, prije svega, istaći da je operacijama za oslobođenje Srbije, počev od zamisli pa do ostvarenja njihovog cilja, lično rukovodio naš vrhovni komandant maršal Tito, težeći da se Srbija sa Beogradom što prije oslobodi i time stvore preduslovi za pripremu i izvođenje završnih operacija, radi konačnog oslobođenja Jugoslavije. Ovu zamisao druga Tita, njegovi komandanti i politički komesari izvanredno su razumjeli, shvatili i ostvarivali, uvijek na visini svog istorijskog zadatka. U tome su ih slijedili borci i starješine prekaljenih jedinica sa bojišta širom zemlje, koji su prihvatili nove borce i na njih nesebično prenosili svoje bogato ratničko iskustvo, što je doprinosilo visokom borbenom moralu.

Obilježavajući istorijsku ulogu Prve armijske grupe ispunjeni smo ponosom na njen doprinos ukupnim borbenim rezultatima NOV i POJ. Ona je u veoma složenoj političkoj i vojnostrategijskoj situaciji dala i dostojan doprinos pobjedi antihitlerovske koalicije. Raduje nas što smo 1941. godine počeli oružanu borbu kao Titovi partizani, a već početkom 1945. godine izrasli u pobjedničku Titovu armiju sa više od 800 hiljada boraca svrstanih u četiri armije, Ratnu mornaricu i Ratno vazduhoplovstvo, čime smo izborili pravo da zajedno sa našim saveznicima, ravnopravno stanemo na pobjedničko postolje 9. maja 1945. godine.

*

Ako danas, uz jubilej Prve armijske grupe, pokušamo da u najkraćim crtama istaknemo neke osnovne vrijednosti razvoja naše koncepcije opštenarodne odbrane i društvene samozaštite i njenih rje-

šenja za naše danas i sutra, čini mi se da posebno treba istaći originalnost našeg ustanka, organizacije naših oružanih snaga, naše ratne vještine i vođenja oružane borbe uopšte. Sva ta originalna rješenja, u našim uslovima, iskazala su i potvrdila da su savremenija i efikasnija od svega što su nam na području vojne misli drugi nudili.

U ukupnom Titovom djelu sadržan je marksistički pristup izgrađivanju i jedinstvu revolucionarne i originalne političke i vojne strategije na čijim osnovama je izgrađivana originalna strategija i taktika oružane borbe. Titovo revolucionarno mišljenje i djelovanje trajna su osnova i nadahnuće u daljoj izgradnji našeg socijalističkog samoupravnog društva, jačanju njegovih odbrambenih sposobnosti, utemeljenju i daljem razvijanju naše koncepcije opštenarodne odbrane i vaspitavanju mladih generacija na revolucionarnim tradicijama naše narodnooslobodilačke borbe. Naše iskustvo je pokazalo da se brojno mali narodi mogu uspješno boriti protiv nadmoćnijeg neprijatelja ako su jedinstveni, odlučno opredjeljeni za ciljeve borbe i ako primjenjuju strategiju i taktiku koja odgovara postojećim uslovima.

Naš sistem opštenarodne odbrane i društvene samozaštite izrastao je iz naše revolucionarne prakse. Taj sistem i naše društvo u cjelini moraju uvijek biti spremni za odbranu slobode, nezavisnosti, teritorijalne cjelokupnosti i ustavnog poretka Jugoslavije. S obzirom na veoma zaoštrenu međunarodnu situaciju, ta sposobnost mora biti stalna i na nivou zahtjeva savremenog rata. To zahtijeva sprovođenje konceptijskog načela — da se u odbrani zemlje moraju maksimalno angažovati svi njeni potencijali i ukupne mogućnosti. Naša iskustva nas uče, kako ratna tako i ona u poslijeratnom periodu, da samo ako smo jedinstveni možemo odbraniti svoju slobodu i nezavisnost i da su čvrsto bratstvo i jedinstvo osnovni uslov za prosperitet svih naših naroda i narodnosti. S tim u vezi, želim istaći da su naše oružane snage vojna sila svih naroda i narodnosti Jugoslavije i dosljedna škola bratstva i jedinstva, kao što su bile i sve jedinice NOVJ. Naše oružane snage u cjelini, biće uvijek dosljedne na Titovom kursu dalje izgradnje socijalističkog samoupravnog društva i njegove odbrambene moći. Za današnje i buduće generacije vojnika i starješina Prve armije posebno je značajno to što nastavljaju tradicije jedinica koje su se razvi-

le iz 1. proleterske brigade, preko 1. proleterske divizije i 1. proleterskog korpusa do Prve armijske grupe i Prve ratne armije. To je prošlost koja trajno obavezuje i zahtijeva veliku odgovornost.

Naše društvo i oružane snage kao njegov nerazdvojni dio, sa SKJ na čelu, u poslijeratnom periodu su se intenzivno i brzo razvijali i taj razvoj ide i dalje, bez obzira na teškoće koje se javljaju kao posljedica međunarodnih suprotnosti i naših objektivnih teškoća i subjektivnih slabosti. Mi smo u Jugoslovenskoj narodnoj armiji svjesni tih teškoća i činimo sve da se one u našim sredinama razumiju i razrješavaju onako kako najviše odgovara interesima našeg socijalističkog samoupravnog društva. Radimo tako da se utvrđena politika dosljedno sprovodi u život. Zato i očekujemo da se svi ponašaju u skladu sa zahtjevima vremena u kome živimo. To od nas traže naši radni ljudi. Na to nas obavezuju i žrtve koje smo dali tokom teškog četvorogodišnjeg rata i poslije rata braneći slobodu i nezavisnost Jugoslavije.

I danas, kada obilježavamo 40-godišnjicu velikog događaja u ratnom razvoju naših oružanih snaga, nama ratnicima, koji smo imali veliku istorijsku odgovornost i čast da učestvujemo u ovom velikom ratu i revoluciji, i dalje ostaje obaveza da na mlade naraštaje prenosimo ono što je najsvjetlije iz naše prošlosti. U sadašnjoj situaciji SKJ od svih nas očekuje i zahtijeva da radimo bolje i odgovornije. Ne treba sumnjati da ćemo i mi ratnici u tom pogledu učiniti sve što je u našoj moći. Pri tome, moramo stalno imati na umu da će naša omladina, kao i uvijek do sada, biti glavna snaga Saveza komunista i našeg cjelokupnog društva u borbi za bolje sutra, nepokolebljivo ostajući na Titovom kursu.